

Binnen de vaste commissie voor Financiën hebben enkele fracties de behoefte om over de brief van de minister van Financiën d.d. 18 januari 2012 met een voorstel voor de behandelprocedure ter invulling van de parlementaire betrokkenheid bij EFSF/ESM-besluiten (Kamerstuk 21 501-07, nr. 877) enkele vragen en opmerkingen voor te leggen.

De voorzitter van de commissie,
Aptroot

De adjunct-griffier van de commissie,
Giezen

I. Vragen en opmerkingen vanuit de fracties

Vragen en opmerkingen van de leden van de fractie van de VVD

De leden van de VVD-fractie hebben met belangstelling kennisgenomen van de brief.

Vooruitlopend op de vragen en opmerkingen naar aanleiding van deze brief, willen deze leden graag weten of de recente uitspraak van het Duitse Constitutionele Hof dat besluiten in Duitsland inzake het ESM alleen door de voltallige Bondsdag of de voltallige commissie Financiën van de Bondsdag mogen worden genomen, invloed heeft op de stellingname van de minister. Immers, de leden van de VVD-fractie kunnen zich voorstellen dat er in de praktijk meer tijdsruimte ontstaat dan de minister schetst, omdat Duitsland mogelijk ook meer tijd nodig heeft om tot een besluit te kunnen komen.

Naar aanleiding van de brief hebben de leden van de VVD-fractie de volgende vragen en opmerkingen.

In het algemeen vinden deze leden dat het overleg tussen de commissie en de minister zoveel mogelijk in het openbaar plaats dient te vinden. Wat deze leden betreft kan slechts onder bijzondere omstandigheden hiervan worden afgeweken. De leden van de VVD-fractie stellen het op prijs om vooraf van de minister te vernemen wat de redenen zijn om eventueel in beslotenheid te overleggen en welk onderdeel van de besluitvorming het dan betreft. Vanzelfsprekend behoort een besloten technische briefing wel tot de mogelijkheden. Hoe kijkt de minister hier tegenaan? In hoeverre ziet de minister ruimte om, indien het voeren van een openbaar overleg voorafgaand niet mogelijk is, achteraf verantwoording af te leggen in een openbaar overleg?

Voorts stellen de leden van de VVD-fractie het op prijs als het overleg met de minister zoveel mogelijk wordt gevoerd aan de hand van openbare stukken. Indien toch vertrouwelijke stukken aan de Kamer worden gestuurd, dan wordt het op prijs gesteld als nauwgezet wordt aangegeven welke (onderdelen van) stukken als vertrouwelijk worden aangemerkt, en zonodig delen van stukken die openbaar gemaakt kunnen worden ook openbaar gemaakt worden. Voorts stellen de leden van de VVD-fractie het op prijs als de minister bij omvangrijke en/of technische stukken een leeswijzer toevoegt. En tenslotte wordt het op prijs gesteld als het vertrouwelijke karakter van vertrouwelijke stukken, zodra dat mogelijk is, wordt opgeheven en de minister daar zelf het initiatief toe neemt. Hoe kijkt de minister hier tegenaan?

Voorts willen de leden van de VVD-fractie graag weten van de minister hoe wordt omgegaan met een situatie waarin als gevolg van inzet van EFSF- of ESM-instrumenten het risico op verplichtingen of garanties verandert. Legt de minister dan voorafgaand een besluitvorming een begrotingswijziging voor aan de Kamer? Hetzelfde geldt voor eventuele besluiten over verhoging van het EFSF of ESM en/of het Nederlandse aandeel erin. Worden dit soort besluiten altijd in de vorm van supplettoire begrotingswijziging voorgelegd?

Vragen en opmerkingen van de leden van de fractie van de PvdA

De leden van de PvdA-fractie hebben kennisgenomen van de brief van de minister.

Sinds de bankencrisis neemt Europa herhaaldelijk belangrijke besluiten over steun aan landen en banken met als doel de stabiliteit van het financieel stelsel te herstellen en te vergroten. Het budget daarvoor komt uit het Europees Steunfonds (EFSF, binnenkort omgebouwd tot ESM). Omdat besluiten vaak op korte termijn moeten worden genomen en de stukken veelal vertrouwelijk zijn, doet de minister procedurevoorstellen over de parlementaire betrokkenheid. De leden van de PvdA-fractie waarderen dit initiatief van de minister. Temeer omdat het bij Europese steun gaat om veel geld, vaak voor lange perioden, waarbij Nederland risico's loopt die kostbaar kunnen uitvallen. Dat vraagt om maximale parlementaire betrokkenheid, aldus deze leden. Tegelijkertijd gaat het – de leden van de PvdA-fractie zijn het op dit punt eens met de minister – om snelheid van handelen en korte deadlines. Daarbovenop komt nog het feit dat niet de regering beslist, maar de Europese Raad. De Tweede Kamer controleert wel de Nederlandse regering, maar niet de uitvoerende macht van de Europese Unie. Het zijn die bijzondere factoren die bijzondere procedures noodzakelijk maken. Maar er is nog een verschil met normale – in de zin van gebruikelijke Nederlandse – procedures. Niet alleen de beslissingen over het wel of niet verlenen van financiële steun hebben effect, zelfs informatie over het onderwerp en het debat over wel of niet steun verlenen kan marktreacties uitlokken die het beoogde effect bij voorbaat onderuit halen. Dat leidt ertoe dat informatie vaak vertrouwelijk zal zijn. Waar vertrouwelijk overleg tussen Kamer en regering een uitzondering is, en in een democratisch stelsel ook behoort te zijn, dreigt vertrouwelijkheid een steeds terugkerend aspect te worden als het gaat om Europese financiële steunverlening. Dat is principieel problematisch, zo stellen de leden van de PvdA-fractie.

De praktische voorstellen van de minister zijn pragmatisch en begrijpelijk vanuit zijn standpunt. Voordat de leden van de PvdA-fractie daarover nog enkele vragen stellen willen deze leden uitvoeriger ingaan op de meer principiële vraagstukken. Dat gebeurt in het besef dat antwoorden niet alleen van de kant van de minister gewenst zijn, maar evenzeer van de Kamer zelf: die bepaalt immers zelf haar procedures. Het onderstaande commentaar op de voorstellen van de minister is op dit moment ook nog geen definitieve stellingname, maar een bijdrage aan het noodzakelijke debat dat aan die stellingname vooraf moet gaan.

Uit de voorstellen, zo constateren de leden van de PvdA-fractie, blijkt dat de minister een parallel heeft gezocht met de procedures in Duitsland. Het is niet verkeerd te kijken naar een ander land – integendeel – maar de Duitse staatsstructuur is volkomen anders. Een Duits bewindspersoon heeft per sé vóóraf een mandaat nodig. In Nederland is dat tot nu toe niet zo. De brief van de minister geeft geen aanwijzingen dat hij naar een dergelijk verplicht mandaat vóóraf wil. De leden van de PvdA-fractie achten het ook niet verstandig in Nederland een structuur te creëren die tussen de Nederlandse en de Duitse in hangt, omdat dan de bestaande Nederlandse verhoudingen onduidelijk worden en dus aan gezag inboeten.

Kijkend naar het buitenland is ook een ander model mogelijk een bron van inspiratie. In Finland kent het parlement een Groot Comité, bestaande uit leden van dat parlement. Zij komen frequent bij elkaar om EU-voorstellen te behandelen. Het is aan de Kamer zelf om dat te beoordelen, maar de leden van de PvdA-fractie zijn zeker geïnteresseerd in de mening van de minister over een dergelijk model.

Over het vraagstuk van geheimhouding en openbaarheid merken de leden van de PvdA-fractie het volgende op. Informatie over steunverlening zal vaak vertrouwelijk zijn gelet op het risico dat de markt al reageert op de aankondiging van plannen, waardoor de maatregelen ineffectief en/of

kostbaar worden. Dat brengt de uitzonderingsbepaling voor de informatieplicht, zoals geregeld in de Grondwet, veel sneller in beeld dan bij veel andere onderwerpen. Artikel 68 van de Grondwet bepaalt namelijk dat ministers en staatssecretarissen «de kamers de verlangde inlichtingen geven waarvan het verstrekken niet in strijd is met het belang van de staat». De leden van de PvdA-fractie vragen de minister of het voorstelbaar is dat in het kader van de informatie over steunverlening vaker een beroep zal worden gedaan op «strijd met het belang van de staat». De vraag is ook, zo voegen de leden van de PvdA-fractie daaraan toe, of het belang van de staat altijd wel samenvalt met het belang van de Eurozone of specifieke landen in die zone. De kans bestaat dat het «belang van de staat» wordt verbreed tot «het belang van de eurozone» of het «belang van de Europese Unie». Daar kunnen goede argumenten voor zijn, maar deze leden vernemen graag de mening van de minister over dit vraagstuk.

Vertrouwelijke vergaderingen en vertrouwelijke informatie, zo stellen de leden van de PvdA, hebben als nadeel dat een Kamerlid buiten de vergaderruimte niets met die informatie kan doen. Voor de rol die parlementariërs hebben en voor het democratische proces is dat absoluut onwenselijk. Altijd moet worden gestreefd naar maximale openheid. Zou, zo vragen deze leden, naar de mening van de minister de spanning tussen vertrouwelijkheid en openbaarheid kunnen worden verminderd indien iedere keer na een vertrouwelijk overleg met de regering in de eerstvolgende procedurevergadering wordt afgesproken wanneer het (verslag van het) overleg openbaar kan worden gemaakt?

Bij alle vier de EFSF-instrumenten (macro-economische aanpassingsprogramma's, kredietlijnen, interventies op de markt voor staatsobligaties en herkapitalisatie van financiële instellingen via leningen aan overheden) is sprake van besluiten die gevolgen kunnen hebben voor het Nederlandse budget, zo stellen de leden van de PvdA-fractie. De staatsrechtelijke verhoudingen en de procedures daarbij zijn helder. De regering regeert, de Kamer controleert. Geld (en garantie) mag alleen worden (uit)gegeven en inkomsten alleen worden geïnd op basis van een begrotingswet. Elke begrotingswet voor een bepaald jaar wordt vier keer behandeld (primaire begroting, 1^e, 2^e en 3^e suppletoire).

Gewoonlijk is dat voldoende. Maar een tussentijdse suppletoire begroting is óók mogelijk en recent ook aan de orde geweest na het aantreden van het huidige kabinet. En als zich tussendoor een onvoorzien financieel feit voordoet, kan de minister in principe wel degelijk geld uitgeven. Wel moet hij dan achteraf de instemming van de Kamer krijgen. Krijgt hij die niet, dan is de minister persoonlijk aansprakelijk voor de budgetoverschrijding. Staatsrechtelijk hoeft het doen van uitgaven of toezeggingen namens Nederland formeel dus geen probleem op te leveren. Feitelijk is een persoonlijke aansprakelijkheid natuurlijk zonder materiële inhoud: de bedragen zijn daarvoor te groot. Dat geldt a fortiori voor Europese steun: dan gaat het om zeer grote bedragen voor gewoonlijk lange periodes. Bovendien is dan vaak een snel besluit nodig waarvoor de normale parlementaire route (suppletoire begroting, advies Raad van State, goedkeuring door de Tweede Kamer en de Eerste Kamer) te lang duurt en de noodzakelijke vertrouwelijkheid niet mogelijk is. Om die reden is het goed dat een afspraak wordt gemaakt over de procedure voor overleg met de Kamer bij Europese besluiten over steun aan landen of instellingen. Maar, zo menen de leden van de PvdA-fractie, dat kan toch niets afdoen aan de formele positie van Kamer en regering. Overleg met de Kamer zoals de minister voorstelt in zijn brief van 18 januari 2012 kan dus nooit in de plaats komen van formele goedkeuringsprocedures van de begroting. Het overleg met de Kamer geeft de minister inzicht in de gedachten die in de Kamer leven, géén instemming voor de daaraan verbonden uitgaven. Als de minister dat anders ziet, kan de Kamer beter

de eis van een parlementair voorbehoud stellen aan de stellingname van de minister in het Europees overleg.

Vanzelfsprekend is het anders indien de minister door het vaststellen van de Rijksbegroting geautoriseerd is. Als de Kamer heeft ingestemd met steun aan het EFSF, behoeft de minister geen instemming meer van de Kamer bij besluiten die binnen de grenzen van die steunverlening blijven. De Kamer kan vanzelfsprekend wel de uitvoering controleren en de minister daarover bevragen. Het is dus zaak, zo vinden de leden van de PvdA-fractie, dat bij elk verzoek om steun voor een lidstaat duidelijk wordt of dat wel of niet past binnen de grenzen van de Rijksbegroting.

Een garantiestelling, zo vervolgen de leden van de PvdA-fractie, gaat over budget en moet dus bij begrotingswet worden geaccordeerd. Daarbij is, zo menen deze leden, behalve de omvang van de garantie ook het profiel relevant. Een garantie op een schuld is wat anders dan een verzekering, ook al gaat het om hetzelfde bedrag. Het is als met begrotingsposten: € 100 mln. voor een onderzeeër is wat anders dan € 100 mln. voor helikopters. Als het garantieprofiel verandert, moet dat, zo menen de leden van de PvdA-fractie, dus bij begrotingswijziging vooraf of achteraf ter goedkeuring aan de Kamer worden voorgelegd. Hetzelfde geldt voor zaken als de rente op leningen: verlaging van de rente die een land moet betalen op een lening verlaagt de inkomsten voor Nederland en is dus een begrotingsbesluit. Deze leden vragen hierop de reactie van de minister.

Op pagina 2 van de brief lezen de leden van de PvdA-fractie over macro-economische aanpassingsprogramma's en preventieve programma's. De voorstellen van de minister impliceren dat de Kamer op zeer korte termijn een oordeel moet kunnen geven op de voorstellen die op de Europese agenda staan. Van de minister mag worden verwacht – hij zegt dat ook toe – dat hij de Kamer zo snel mogelijk in voldoende mate informeert. De Kamer zelf zal moeten kunnen beschikken over de financieel-technische capaciteit om de voorstellen goed te kunnen beoordelen.

Bijlage

Herkapitalisatie financiële instellingen door EFSF via leningen aan lidstaten

In de procedure is opgenomen dat de Eurogroep Working Group (EWG) en EFSF beslissen over de uitkering van tranches van goedgekeurde leningen. Waarom, zo vragen de leden van de PvdA-fractie, beslissen twee organisaties (voor zover de Europese werkgroep een organisatie is). Leidt dit niet tot spanningen bij verschillen van inzicht tussen EWG en EFSF-bestuur?

Secundaire marktinterventies EFSF

In de beschreven procedure wordt gesproken over «fast-track» goedkeuringsprocedure door nationale parlementen. Hoe zien die procedures er in de andere betrokken landen uit, zo vragen de leden van de PvdA-fractie. Gaat dat inderdaad steeds om goedkeuring of om een peiling van de meningen?

Wordt voor Nederland bedoeld op de procedure die in de brief van 18 januari 2012 wordt beschreven?

Vragen en opmerkingen van de leden van de fractie van de PVV

De leden van de PVV-fractie kunnen niet instemmen met de voorgestelde behandelprocedures. De Algemene Rekenkamer heeft op maandag 27 februari 2012 via een brief alarm geslagen over het gebrek aan verantwoording, externe controle en transparantie van het ESM en pleit voor een «verbetering van de publieke externe controle» en openbaarmaking. Voor de leden van de PVV-fractie is een deugdelijke verantwoording over de bestedingen uit het noodfonds essentieel.

Volgens de voorgestelde procedure wordt vooraf onvoldoende mandaat gevraagd voor uitgiftes vanuit het noodfonds en bij secundaire marktinterventies wordt onder bepaalde voorwaarden geen mandaat gevraagd. Bij secundaire marktinterventies tot 2% van het BBP van de ontvangende lidstaat, wordt alleen achteraf verantwoording afgelegd. Dit is voor de leden van de PVV-fractie onacceptabel. Het noodfonds zou een uitgave van maximaal € 49,5 miljard, gebaseerd op het Duitse BBP, kunnen doen zonder dit vooraf aan het Nederlandse parlement voor te leggen?!

De leden van de PVV-fractie vragen hoe het mandaat van het parlement in Duitsland is geregeld, dit in het licht van de uitspraak van het Bundesverfassungsgericht van 28 februari 2012.

Dan zijn er de aanpassings- en preventieve programma's. Hierbij is het procedurevoorstel om vooraf met de Kamer «van gedachten te wisselen» of om te werken met een parlementair voorbehoud. De leden van de PVV-fractie vragen of de mogelijkheid bestaat dat de minister bij besluitvorming in EFSF/ESM verband, een ander standpunt in kan nemen dan het standpunt van een Kamermeerderheid. Dit zou volgens de leden van de PVV-fractie nooit het geval mogen zijn. Deze leden vragen de minister dan ook zich uit te spreken om bij besluitvorming in EFSF/ESM verband altijd het standpunt van een Kamermeerderheid in te nemen.

Dan is er nog de tijdsspanne; drie werkdagen is wel erg weinig. Kan deze termijn worden verlengd, zo vragen de leden van de PVV-fractie.

De leden van de PVV-fractie zijn zoals bekend tegen de noodfondsen EFSF/ESM. Echter, als deze fondsen er dan toch komen is het van belang dat de rol en inspraak met het oog op het budgetrecht van het nationale parlement wordt gerespecteerd.

Vragen en opmerkingen van de leden van de fractie van het CDA

De leden van de CDA-fractie hebben met belangstelling kennisgenomen van de voorgestelde invulling van de behandelprocedures inzake EFSF/ESM-besluiten. Het is verstandig om hierover goede afspraken te maken, omdat eventuele beslissingen vaak onder grote tijdsdruk genomen zullen moeten worden. Hierbij gaat het bovendien om aanzienlijke bedragen, zodat betrokkenheid van de Kamer nadrukkelijk gewenst is. Er dient een duidelijk afweging te worden gemaakt tussen slagvaardigheid en daadkracht door het EFSF/ESM en het controlerecht van de Kamer. Tegen deze achtergrond willen de leden van de CDA-fractie dan ook enkele vragen stellen.

Deze leden hechten er aan dat het budgetrecht van de Tweede Kamer volledig gerespecteerd wordt bij de invulling van de behandelprocedures. De leden van de CDA-fractie hebben de indruk dat hier nu onvoldoende rekening mee wordt gehouden. Op welke wijze is rekening gehouden met het budgetrecht van de Kamer? Op welke wijze zou deze betrokkenheid nog kunnen worden vergroot? Hoe groot is de kans dat door een van deze besluiten mogelijk de op dat moment beschikbare leencapaciteit wordt overschreden, zodat via de suppletore begroting geen toestemming is gegeven? Op welke wijze wordt de Kamer hierover geïnformeerd indien daar sprake van zou zijn?

In de Duitse wet is voorzien in instemmingsrecht voor de gehele Bondsdag (in een aantal gevallen door middel van een panel). De leden van de CDA-fractie zouden de minister willen verzoeken nader in te gaan op dit Duitse voorbeeld, alsmede eventuele andere relevante interessante voorbeelden. Deze leden willen graag een nader overzicht van de internationale context. Op welke wijze wordt of is deze besluitvorming in andere Europese landen vormgegeven?

De leden van de CDA-fractie vragen in hoeverre de Algemene Rekenkamer betrokken kan zijn bij de behandelprocedure inzake EFSF/ESM besluiten. Kan de minister aangeven welke mogelijkheden er hiervoor zijn? Op welke wijze wordt in andere landen uit de eurozone rekening gehouden met de betrokkenheid van de Rekenkamers?

Er is sprake van wel erg korte termijnen, vooral bij (preventieve) macro-economische steunprogramma's. Zo zou er besluitvorming kunnen zijn op een maandag in de Eurogroep. Vervolgens worden dan de relevante documenten ontvangen, bijvoorbeeld op de woensdag van die week. Vervolgens zou er die week ook nog een gedachtewisseling kunnen volgen, mogelijk in een besloten vergadering. Wat zijn de mogelijkheden om deze termijn toch wat te verruimen? Waarom is nu gekozen voor slechts drie dagen?

Het valt niet uit te sluiten dat documenten pas in een later stadium naar de Kamer kunnen worden gezonden. De leden van de CDA-fractie hechten er aan dat hiermee rekening wordt gehouden bij de vaststelling van de procedure. Graag een reactie van de minister.

Er zitten toch nog wel wat haken en ogen aan het vertrouwelijke aspect. De leden van de CDA-fractie zijn van mening dat er zo min mogelijk op vertrouwelijke wijze moet worden kennisgenomen van stukken. Het gaat

om belangrijke beslissingen over mogelijk aanzienlijke bedragen. Hierover dient zoveel mogelijk openbaar verantwoording te worden afgelegd. Dit dreigt nu echter niet altijd te kunnen, mede door die termijn van slechts drie dagen. De kans bestaat dat de Kamer onvoldoende kennis zal nemen van de stukken. Kan de minister aangeven op welke wijze het verstrekken van vertrouwelijke stukken tot een minimum kan worden beperkt? Kan dit ook worden vastgelegd?

De leden van de CDA-fractie hechten eraan om voldoende tijd te hebben voor een plenaire afronding na afloop van een besloten overleg. Deze leden zijn van mening dat hiervoor ruimte moet zijn in de procedures.

De minister doet de suggestie om de EFSF afspraken te zijner tijd ook te laten gelden voor besluiten op basis van het ESM-Verdrag. Wat zijn de mogelijkheden om in het ratificatievoorstel van het ESM-Verdrag expliciet vast te leggen of de EFSF procedures ook daadwerkelijk op een vergelijkbare manier van toepassing zijn?

Bij de secundaire marktinterventies is afgesproken dat de omvang van de voorgestelde interventie beperkt blijft tot 2% van het BBP van de betreffende lidstaat. In de voetnoot op pagina 3 van de brief staat in aanvulling hierop vermeld dat de maximale omvang van de interventies gelijk is aan 2% van de Duitse economie, oftewel € 49,5 mld. Graag een bevestiging van de minister dat de maximale omvang direct afhangt van de desbetreffende economie. Dus indien er Griekse obligaties op de secundaire markt worden gekocht dit voor maximaal 2% van de Griekse economie het geval kan zijn.

Vragen en opmerkingen van de leden van de fractie van de SP

De leden van de SP-fractie hebben kennisgenomen van de voorstellen van de minister aangaande de parlementaire betrokkenheid bij EFSF/ESM-besluiten. Deze leden hebben daarover enkele vragen.

Wanneer de minister volgend op de aanvraag zijn positie met betrekking tot inhoud, omvang en financiële risico's doet toekomen, kan de Kamer worden gevraagd vertrouwelijk met deze informatie om te gaan. Welke criteria zijn er om deze informatie slechts vertrouwelijk te verstrekken en strekt de noodzaak tot vertrouwelijkheid zich per definitie uit tot alle onderliggende stukken met betrekking tot een steunaanvraag, zo vragen de leden van de SP-fractie. Deze leden wijzen er op dat de Kamer ook zonder nu iets af te spreken de mogelijkheid heeft om de minister naar de Kamer te roepen om van gedachten te wisselen. Welke meerwaarde hebben de afspraken die de minister in de brief heeft vastgelegd boven de reeds bestaande gang van zaken?

In het kader van de vertrouwelijkheid en de snelheid van besluitvorming, vragen de leden van de SP-fractie welke mogelijkheden de minister ziet voor de Kamer om zich zo goed als mogelijk openbaar en zorgvuldig over deze kwesties te buigen met het behoud van de mogelijkheid om zich via een stemming uit te spreken.

Hebben deze leden het juist dat het behandelvoorbehoud wat de minister toezegt te maken, indien de documenten niet binnen de gestelde termijn beschikbaar zijn voor de Kamer, niet per definitie betekent dat de minister zijn uiteindelijke instemming onthoudt als blijkt dat de Kamer zich daartegen uitsprekt?

De leden van de SP-fractie vragen in welke vorm en binnen welke termijn de minister achteraf verantwoording aflegt over de inzet van secundaire marktinterventies. Worden adviezen van de ECB voor een interventie automatisch opgevolgd? Zo nee, welke redenen kunnen er zijn om zo'n advies van de ECB niet op te volgen?

Begrijpen de leden van de SP-fractie het juist dat de Kamer alleen via de begrotingsbehandeling instemming wordt gevraagd indien de wens er is om de maximale capaciteit van het ESM te verhogen? Is het juist dat die instemming betrekking heeft op het maximaal opvraagbaar kapitaal van Nederland, maar de Kamer niet wordt betrokken indien het ESM besluiten neemt die ervoor zorgen dát er een beroep wordt gedaan op de het door Nederland gegarandeerde kapitaal? Zo ja, is het juist dat dit betekent dat zonder instemming van de Kamer vanuit het ESM verplichtingen kunnen worden aangegaan met bijbehorende risico's die ingeval ze bewaarheid worden budgettaire consequenties voor Nederland kunnen hebben?

Tot slot vragen de leden van de SP-fractie hoe de minister de Kamer gaat betrekken bij de vormgeving van de macro-economische en preventieve aanpassingsprogramma's. Deze leden constateren dat problemen in bepaalde landen vaak al in een vroeg stadium kunnen worden gesignaleerd en bediscussieerd. Is het niet wenselijk om te zorgen dat er niet pas hierover wordt gediscussieerd wanneer de aanvraag formeel is ingediend en de ontwerpprogramma's vertrouwelijk naar de Kamer zijn gezonden?